Ա Զ Գ Ա Ս Է Ր

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ.

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 63. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Հոկտեմբեր 24.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Պարոն Եօրլըն Մըր Գուլամի Ապալաթին աշխատաւորաց՝ զի 10.000 ռուփի դրամականն Ապիլ տաղաց՝ կամ բողոքաւորացն յԱնգղիա՝ վասն անունական ծախուց Հակառակ կողմանն՝ վճարացի. Գանգատս վասն սրբելոյ 10.000 ռուփեաց բողոքելի է՝ բայց մեծ ծախք նորա, որպէս և տան Հասարակական դրամականն՝ գրեթէ անամենայնք են՝ որով ժողովուրդք ոչ կարեն զանձել վերադարձն իւրեանց՝ արատաւոր տեղական դատարանաց. Վասնորոյ անհրաժեշտաւոր ուրախութեամբ շնորհաւորեմք զՊարոն Մըր Գուլամի Արծանասարաց, և յուսամք 'ի դրուժ հանել նոցա զայս ըստ այլոց զործոց 'ի վերանորոգութեան միջներկրական ատենից.

—Փորձէք անուն երկրական ամս, որ յանցեալ Օգոստոսի 16, 1845, ուրեմն զպատմէի ամս 'ի սան կեաց ուրուք և փոխեաց, և այլ ամս այր Ընկեր անուն կալուածատէրեալ փոխանակ նորա 'ի դատաստան մատեաց վկայութեամբ կնոջ այնորիկ՝ որոյ 'ի տան աղախնութիւն եղև, և բազմբաղդութեամբ անձեղ աղատեցաւ, յմենեբողոքում այսր ամսոյ մատնութեամբ հօր պատանւոյն աղախնեալ կալուածատէրեցաւ և 'ի դատաստան մատնեցաւ. Այն է այժմ մեծ վէպ, որ 'ի դատին Ընկերոյ՝ ասա երդուաւ.

—Հինեսոյ կամ բարենի առեալ ըղ ապոյ յօրացոյց՝ յանտառն կոյս ստանէր 'ի Բաղ Բազար թաղի, այլ պաշտօնատարնին 'ի վերայ յարձակեալ եհար զգաղմն, և թէպէտև թափեաց

զօրայն 'ի ժամնաց նորա , բայց ըն-
թյն բովանդակ բարձեալ էր յերե-
ւոյ օղորմելւոյն ։

—◆—

ՓԵՆՋԱՊ ԵՒ ՔԱՇՄԻՐ

Գ. ուժնէրս տասնեգարանել ըստ Սեղ-
բուլ Շիւրաբայ Զող. Զօր. և Բո-
դու չտասուած ան ։ Ինդգայ կամ
Հասաստատութիւն ։ Կամ Զող. Զօր
և Աւգոս ։ Ներսէս զի յամենայն ու-
րեք գտանի Ջուր ատաո 'ի ներքոյ
երկրին՝ երկու կամ երեք ոտն խո-
րութեամբ ։ Թորգմանիչ յայս բա-
ռագրանք Մելներեա. զի 'ի մեջ
անկանի գետոյ ։

Գրեն 'ի Ջիմբողոս 1. Հոկտ. 1846

'Ի մեծագոյն բանակէ 'ի փաքքել սոսնակ Ճնշեցաք զօրգին . միայն երեք գունդաք զօրաց ընդ Թ․ խենապաշան Համրամա Մայրին սակրա պաշտօնութեան ։

Խնդիր Գաւրօրեննայ վասն օգնականութեան զօրաց՝ կանց զմիջով զօրաց մերոց՝ առ Ճանապարհայն . Թուէ թէ մերքն պահպանելոց են զ. Գ․ամբուայնենչ ինքն Գաւլու Սինհ դնալոյ եղէ 'ի Քաշմիր 'ի վերայ Շեխին ։

Ահա հրատարակած հաւրուած 'ի վերայ քաղաքական պատրաստութեանց Օսեր Աղգուխան ։

—2—Բանակ Զօրավարին Սեխընյերոյ երկու յեղերս Բիասա գետոյ . և յենքն ընկալաւ զգուշաց 1 և 4 ։ անկանոն զօրաց ։ Գաւնդն 24. ժողովցաւ 'ի Ճանապարհին առ Գասաուկաւ, և երկու զինի մեղ ժամու ։ 'Ի պատՃառս Ճախնաւոր լինելոյ անցելոյն զբէթէ ամենայն զօրք սփռեալք ընդ երեսս երկրին՝ զօրէն բայցի Թողթափէին. գամնել գուղի խուբեանց ։

3—Երիտասարդն գահքն Թագաւոր ըզ Լահօռ՝ ասացին ընդ Սալիբ գետ ։ Օռւք Փիրոզփորայ փոխանակեալ նոցա՝ կայան զմիջնաբերդն Լահօռայ ։ Ամենայն զօրութիւնք հնանասաց և անկանոնք , որպէս և Սիրութին և Ամայայն՝ հրաման ընկալան խառնել՝ ընդ բանակին մեծի յայսկոյս Սալէջ գետոյ՝ 'ի պահպանութիւն ասհմանաց լերին ։ Այս յանկարծ և անակնկալ պատճառ արշաւանաց զօրացն 'ի Լահօռայ՝ եղև 'ի ծածուկ դաշնադրութիւն Մուլրաջեայն Մուլթանայ ընդ Շէխ Իմամուդդինայ Քաշմիրցւոյ ։ Համնկերծ ամենայն զինութափօքն՝ որ դրաժին 'ի անգլիաց ուղեաց զինուորել ընդ դրօշակաւ նոցա , և խափանել դերբեկօ Մուլթանայ 'ի Քաշմիրոյ ։

Զի՞ք մեզ յետ պատութիւն յայսմ ամի, զի զօրծ մեծ կայ մեզ առաջի՝ եթէ զմեր եւեթ պահել կարասցուք ։ Այս միայն բաւական լինի յաւդանել զվստահութիւն կա ու սարսութիւն 'ի յաւելուլ զզօրսն 'ի վերայ հաւաքեալոց 'ի սկզբան սորա այսորիկ ։

Յաղթութիւնն՝ որ յայսմ ամի բաւական էր պահել զՀնդկաստան առանց առաւելութեան զօրաց . զորօքն կըծծի կաւատարութեամբ յայնմ երկրի որ զմեծ վասն աւրուեան զերտ ընրէ ։ Կարևորն առ պաշտօնատորս զանձել զօրաց . որք արհամարհեցինն զբարգաւ հաւաքարար մինաց Ճանապարհ հասանողս 'ի զեւս պաշտամանց՝ և 'ի զերև հանին ։ Որոց մեծագոյն հանդիպեցաւ , և խուսեցայ յանձն ոչ առնուն զինուորել ։ —

Բայց փոխելին պատճառ ավերակս այսպիսի մասանցն զբել . — Փոքրախմբք յառաջ հաւաքեցաւ թէ մասն ինչ Փիրոզպուրայ Աղեքսեան Հնդկաց Ճանապարհ արար 'ի Քաշմիր . և

այժմ խմանի՝ զի Լեւոն Լուզինեա-
ան, Պարոն Հայրենեաց Խորհրդ-
դական Դռանը, և Հայաստանեայ
Հարդնեաց կոչմանաւորեալն ՚ի ձեռս
Եղբայրմերց, և խօսել ազատնոցամն,
եթէ Երբաստանեան Իշխանութիւն
ոչ դիմանեալ ՚ի կամս Շէփ Իմա-
նուգինայ. Պարոնն ՚Օծնողական է
հարկէ առանց զօրութեան է յայտ
վերծանել ՚նշխանութեան Ոգուոյն, քան
[illegible] մեծարողու-
թիւնն, որ այժմ դնելեցան ՚ի Տան
Համազգակայ, որքան զօրէր ևամնի
Հարստանանութեան Մէ Մարդիկս Պի-
լին. Եհա բեր և այս պատմառ հա-
րեւրին աորին Հինգ ժողովու Մուր-
հականին Տէրութեան, զի ոչ պակաս
ձեռն ըն զօրելս՝ քան զնի * Բարօր, և
երկոտէն Լաւք.

Հայքարա յառդեր ընդդէմ զենի
Իշխանանին՝ նախ անհաւատալի էին
պնդեալ պաշտպանութիւն Մուրադին
Մուլթանայ ընդ Շէփ Իմանուգինայ
Բաշխերեալ՚ ՚ի առնել Հեռաւորու-
թեան իւրաքանչիւր բանհնդաց նոցա.
Իւ այս Օրէնս հարցէ Տէրութեան
[illegible] ՚ի միջոյ զօրաց պաշտպանեան ՚ի
Պաշտօնատարաց՝ որք յաւալ և ժա-
խիւք գերկար Ճանապարհ Հասանել-
լով ՚ի զիւտ պաշտպանից՝ և մեծագ
դանալ՝ այժմ ոչ յօժարին զինուո-
րել. Ուստիս մասնաւորայն և զհա-
րմնաւորութիւն Խորհրդական Դր-
րանգլին Հայրենեաց յեղյեղեալլն
՚ի մերոյ, — Բայց ընդ զինու-
թիւնք նորա յաւէտ Բանաւկրա-
կանք են՝ քան թէ պատմականք.
Բանզի եթէ Խորհրդական Դրա-
գեր Հայրենեաց չեմանեցայէ Տէրու-
թեան, ասկաւէն Հազարապետ Հար-
գինեց և Լօրդ Լուզինեան ստնականք

* Մի. Փիրէ և Ժաժի-ը Լ.... և Փ Լ.... 100, 000

են. Բայց ընդէր այս երկիւղ յորժամ
հարկէ Լուզինեան խաղաղութեամբ ոչ
մնայն այսօր կայ ՚ի փառանքէ կենայն,
այլ և Նորանոր կատարելութիւն ասածայ
՚ի կառավարութիւն Մոսկովայ, երբ
հաստատեցի ընդունելոյ սա այն.
Լօրդ թէ Պ. Իւելիք և Իսրայէլք
յաւն յարեան յաջողութիւն Իուրա-
մայն Բուշիրայ.

Ռուսք իբրև 6000, և 2000 ոչ զօրք
բռնադատելովք՝ անցին ընդ Բէստ ՚ի
Տաւրոս Գալու, յերդուեալ ամէ-
այս.

Իբրև ՚ի փոքր զօրայն կարգե-
լոց են ՚ի պահպանութիւն բերդին
Պ. Խարասայ, և մնացեալքն խաղան
՚ի Պ. մլոր. ԻՆԳԼԻԶԻ.

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՍՈՒՓ ԸԶԳԻ

՚Ի չարեքշաբաթն անցոց հետէ հա-
մարեալ թէ այլք մեր Հաղեպին յառ-
ղի Հայրենեաց Հայերէնին, զի զէթ
մխիթարական իւր ընծայեցաւ ՚ի չը-
նութիւն և ՚ի բարեկենդանութիւն
Եգիպտոսեայ. բայց աւաղ, զի փախա-
նակ առատեաց խաղաղութեան և չը-
նութեան, զաւժկոյն արեանց և ըն-
դդնութեանց եկին հասին առ մեզ ի
տխրութիւն անձնայն Հասարակու-
թեան մերոյ ՚ի Հնդիկս.

Քանզի պատմի, թէ Իբրայեցի
Հարստա փախստական մին՝ որ զնեալ
՚ի գլուզարէից Փէրէոյ զօրավար երկ-
րի՝ ամբարեալ էր ՚ի Տան Պարոն
Ըստաւածատուրց, եկն բանեալ անձն
զայն՝ ՚ի քաղաքն Ըսպահան. Հայ-
րապետ մին Իսրայէլի. (արժանա-
ւոր կարգի մանկանաւանեալ, առ այն՝

որ մի միայն ընդդէմ եկեաց բազ-
մութեան զօրաց Խոսրովու Անուշ Ըե-
րուանի , որ անօք ելեալ յառաջ յա-
ւաջ և յաղթականութիւն գնէր յոյ
գեղագրեալ աշխարհին .) Եկեալ առ
Պարսն Աստուածատուր այսպէս գնա
՚ի յանձնելոյ Լեռնայնեցւոյն գզա-
րեանն և գգուրել նորա . սակայն թ․ է
[illegible]
Վարամն էր արքա-
յի . խորհուրդ կորուսցո մերոյ . բայց
ոչ աղդէր հաւատարիմ ուխտապահու-
թեան և արդարութեան Պարսն
Աստուածատրոյ . զի զմնայցէ առն
զուանդն հաւատացեալ . Այսր ըն-
տանիքաբար յառաջ ծագեցան մեծ-
համբաւութեան թշուառութիւնք և
զբռնեցին զկարգելին Հայրապետին փարձ
մանուկն ի բերդս որով ի Հաւր և ծնքեաց
զգլուխ Պարսն Աստուածատրոյն (ա-
ռաջնապատմեան չար օրինակ լինելով
խաղաղուեն .) ընտանիք և գիւղականք
ընդ մեջ մնալով , այնինչ ուղղին զկո-
րուսին , վերուստեալ և ցասուցեալն
Աստուածատուր առ զխաչերկանեն
՚ի թնդել , և հալածեալ վերստ ա-
րեալ զկարգելին , որ յետ 17 աւուրց
մեռաւ . Սրբոյն հալածեալ , այլ յա-
ւէտ աղօթելն այն է , զի Կամսերա-
ցի մնաւանեալ մի Իրդյի Աշխարհա-
ւեան ընտանի մանկլոյն , եկեալ ՚ի
Խոյզան , և գրգռեալ զկաթողիկոս-
նաց մնանել զոյլ ի կողմէ այն՝ բա-
ռոքեաց յաւէտ կատարութեան
նահանգին , որ ընդ ոչեւի և ընդ ազգա
ազգ առեալ Խոր Խանի կոչեցեալ .
և խնդրէր զարքն Աստուածատրոյ փա-
խանակ որեան մանկլոյն . սակս թէ
զեւ և ս ընդ Օրինաց էին . և Քրիս-
տոս չերեկեալ զօրացեալ զգործաւորութիւ
առնելոց ձեռաց . Գիւղացեան կա-
լաւ զԱստուածատուր . և զաւուրց

հինգ բանադրեալ սպանելոց ՚ի Դ ա-
զա՝ և ասանց յղանելոյ ինչ ուխտ
մասեաց առի յառեան Մուղթեմեդ .
դաւրեալ Մանուչար Խանն . Եւ Հրա-
մայեաց ամենել ՚ի Դ ազգս , եկեալ զա-
րհանական զարեան զինն առնուլ և տալ
արքենկեր որդւոյ մանկլոյն . Ընչուշա
մնկարեկ ասաուս , զի Մեսնն
Հաստատութեան Ըրեգակնափայլ Տէ-
րութեան Պարսից՝ ասացեալքն զնա ՚ի
Դ ազգս խորհեալ էին , թէ ՚ի Հայ-
կէ Ըաւծարդ . կամ Եգդն , միջնոր-
դեալ հակառակ կողմանցն՝ զհնա-
զանդելն զնիրս որդւոյ մանկլոյն .
և զարքւն արեանն լուանալ ոչ
թողուին . Խերի հանանն ՚ի Հրա-
պարակ անդր Դ ազգս . զոր Մէյ-
գան հոչէն , կոչէ զանհիծն զԱստ-
ուածատուր ՚ի կատարած իւր . Պա-
տահի անդ ՚ի ժամն Ըափծրատի-
ծան Յովհաննէս Խան Մէլքիշեան
և ողբոց զէթ ժամ մի թղլ առալ
միջև կարացէ Սրբազն Ըաւծ-
նորդին կամ Եգգին լալ առ . բայց
իշխանն ապերասաս ոչ յոէ նոցա և
վերժանուքն յաւէտ արեան ծարա-
ւեալ քան բանի՝ ուներ ոչ մնացուցա-
նեն նմա . և անձագործեցա զանձն զգա
հիքն ՚ի գործ նգանութեան նորա ՚ի 23
Դ ան ամսոյ՝ յաւուր ուրբաթու .

Ըրդարև չառ դարմանանք . զի
մեծապէս Ըրդարութեան , և Հայա-
ստանեայց վեհափառութեան Ըրե-
գակնափայլ Փադիշահի Շահին այս-
քան շղթա մաշցեալ եղև Պարսա-
հան , որ մանն Հեղձանն որեան Ըն-
ծայեն Սիմէոնի Հայրապետեան , Սու-
րբեցն Հանձն Հաշէտ Խան Լուս-
պարոյ երեա եւ է , թագաւոր վայրաց
և արքայ . և քան զբոլոր ընտանի
Փարսպարահեա ժամանակին . Համե-
մատեալ ընդ նորայ եղեալ անգար-

բանէին և խաղաղ կառավարութեան ի ներքոյ Ամենազօր Անգղիականայ Թագուհւոյն, և Բարձրաստիճան Սուլթանին Դևլէթին. որք յաւէտ կեցցեն Տէրք Համարձակաց հովանին ի բերանս Եղբօր Միջնորդն Իրաւացւոյ՝ զոր թէ իշխօղք և տիրողք։

Օ առաքինամիք և ողջամիք ևս՝ թէ լինելի կարգաւ պաշտօնէից այսորիկ՝ պատուհաս ի Քաղաք՝ անծանօթ ծագեալ, լեզու Հոշոնդուրգէ կամ Հոնդէն. Ուռուելեա օրլանքն այն է զի այգ անուանեալն դողանուրաց գարեւն այգակիցն ծծէ. Պարոնաներ կոչեցեալն հեթանոսաբար վերակացուրէ, Հայ անուանք պատուելոյն Հայոց Եղբօրն ախորժութիւն բերէ. Եվ որքան հրաշալի և ամենայն բարերարութեանց արժանի գործ առնէին որդիք ընտանիք մեռելոյն, եթէ Արուեստ և Արքեին պատուոց այլին զինուոր խաղաղական Աստուածաբրոյ. և օրհնուք Երկնաւորին օրհնի և երախտագիտութեամբ Արքին՝ պատկերն զգեցեցանն նորա։ Օ՜հ ինչ մեծ բան արար որդին՝ զորին՝ որպէսն բանայով, եթէ ոչ՝ զի անպատուելոյ ըղձեռնակ հօր իւրոյ, և զինչ զգեցեալն արժանաւոր կացցէ յաջո ամենայն բարեաց և ներքոյ անձանց։

— Հրեայք Ռուսիոյ նեղեալք և չարչարեալք ի հալածանութեանէ Պարսից՝ ապաստան անկան առ Դեռպան Անգղիացւոց՝ որ անդ.

— Հրամանաւ Սահմի Ալեքսարին Պորտ նաւահանգի. երկու մեծամեծ կոյմք նաւու բարձան ի Ռուսիոյ ի Չինաց. զի կառուցեալ ի հրապարակի բարձրեն առ ի Պատկեր Անգղիականեայ Մահմետ Շահին. Երկու ինչ նոր թուքին մեղ ի լսել այսմիկ. մի՝ բանալ կայմիս. որ այնքան ծանր պահանջէ ասնել ի Ռուսիոյ ի Չինաց, այնքան աշխարակ մի ակնուանիրա։ Իսկ երկրորդ՝ Պատկեր Շահին, որ կարծի ասար է ի բուն ամբողջութենէ և ի կրօնից Պարսից. Պուացէ նշան կամ վասն աշխարհին կամիցի յայտնել։

— Ի Չինաց Հրէայ մի գրագրեալ իւրև գմարդասպան Իսլամի ուրաց՝ զիջանեցաւ. բայց ոչ կարաց զեջուցանել զհրդեհ խառնակութեան խառժանին. որք յառ Օսմանց երկրին պահանջէին զհօթանասուն այր Հրէայ կարուսանել փոխանակ մոյ իսլամի սպանելոյ.

— Օսմանեան տէրութեամբ Ջուրոյ և ընդոց յայսմ՝ տարւոջ՝ յուսոյ զԱրաբայն իւր այցելու ընդունել։

— Ի Թէհրան տնտեսութիւն։ Օ՜ի ուռոյց ինչ բուսեալ ի պճնաւոնց մարդկան՝ որակն հարիւրաւոր ողիս բառնալ ի կենաց. Այս ախտ ոչխարաց պատահեալ՝ կճղակաձաւ ասի. Ասի է. զի Արքայն Պարսից կամի զնալ Սպահան։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՏՓՂԻՍ

Երեկոյապատար ուրախութեամբ ընթերցաք ի 8 Մայիս գրութեան Բարձր Բարեծննունդ Ոսկանեան Բագգատուրեան Երևանցւոյ առ բարեկամ՝ ոմն, թէ Աստուածընտիր և Ագոստ Կաթողիկոսն մեր՝ Ներսէս Պատրիարք. մնացեալ ի Թիֆլիզ քաղաքի, և մինչ 4000 մանէթ ժամուց հանգուցանէ, յորոց զմին միայն առնել ի պէտս՝ զամենայն ըղ ծնողացն բաշխեալ հրեցել կարաւոր Տփղեաց, և շահեցաւ իւր ղուրծնութիւն Ամենականին.

Թէ մինչ հազար գերդաստանք ի

միացելոց ընկերաց Կոստանդնու-
պոլսոյ եկեալ էին ի Չիֆթաճին ներ-
կայ լինել ՚ի հանդիսի օրհնութեան
խուցին մեքենի որ լինելոց էր ի Վ. Հայ-
գովտաւին ։

ԱՆԳՂԻԱ

Երեկնեհամ Պալատ խոչեցեալ Ար-
քունիքն Անգղիոյ ընդ յայնին շնոր-
հօք Թագուհւոյն՝ յուտ Ճաշակաց Պաշ-
տօնէից Զօրաց ։ Որոյ ծախք հաշ-
ուին 150.000 , Լիրայք ։

—Հասարակաց Տան Անգղիոյ խոր-
հրդով Լորդ Ջոն Ռըսըլլոյ և
Լորդ Լինդհուրսին Լոնդոնոյ՝ ՚ի
բայց եւ դժուարին Օլիմոց Լո-
նտնդացւոց ․ և շնորհեաց յարդուստ
տանեկաց ՚նորուն զզուամբ 200.000
Լիրայից ՚ի գնել ՚նոցա զկերակուր ։

—Տան Տէրանց ՚ի գործ եւ ըղ
մուրհակս ընկերաց ՚ի Տանն Հա-
սարակաց , և զհաւանութիւն Թա-
գուհւոյն շահեցաւ ՚ի յաւ-յաւկս խնդ-
րոյ ․ որ վասն մուտից Շոտլանդ ․
Իռլանդիոյ կարծեաց ․ և այլոց կարե-
ւորաց ։

—Թագուհին Անտոնեալ խոսեալ
եւ ՚ի ծով յաղափառութիւն և յաղ-
ցեղութիւն վիճակացն Տորքեայ և
Պիեմոնտեայ ։

Գրեն ՚ի Լոնդոնոյ թէ մեծ քանա-
կութիւն առա դրոշմոյ մուրհակաց
Ռուսաստանութեան Անգղիոյ տուրքե-
ցան ՚ի Հոլանդիա վասն փախստեայ՝ ա-
մենայն ոք զդոսհանցի՝ ոչ միայն ՚ի
գնելոյ զնոսա ․ այլ և ուսնելոյ ըղ
ընթացս նոցին ․ Լուեալ խոկ էր ա-
սէ ՚ի յՕգոստ ․ Յէն Հրապարակու-
թեամբ՝ զի այր մի Թօրման անուն
անձամբ զանձն արար ․ առ էր ապայ
ատա մուրհակաց եւ հերոպս ՚ի Հոլ-

դիկս արկղի մի , յորում որպէս
թուի՝ պարունակէին այսօրինակ մուր
հակաց ։

—ՓՈՂՂԻԱ ․ Նոր Պետրբուրգուն
Ջամբան բացաւ յուսուր երկու շա-
բաթու , յորում Թագաւորն անձամբ
ներկայացեալ ընդունելութիւն արարին
միայն զհարկաց և զընտրութեանց նոր
պաշտօնատարաց ։

—ԳԵՐՄԱՆԻԱ բարձին զմարմինս որ պա-
տեխս ՚ի զօրաց իւրեանց ։

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Հառաջադիմութիւն 62 էջ 81

Յօ Համաշխարհական կարող կրինեամք յայտնի ե-
րեւի կամ առաջեած բազում բանից յէն շարունակ
մարդկային գիտութեան գանաղան կարգերն մէջ
ժամանց , և ցոյց տալ ․ ջիկ ․ որ ․ քո մտաց և զա-
ռաջունն ու. զէդ , անխափան և մեր զործածութիւն
և կրթութեանն ք. կ. հաստատած զանազան ներհակ
կարծիքներն և վարդապետութիւններն միայն զո-
տանէ կանանց մասցը արուեստ և կարողու-
թիւն տալ , և հշմարտութեան մէջ քէղ պէտք և
հաստատուն պահել ։

Եւ առաջնորդած Համաշխարհական կենսութիւն
առաջնորդ մասին ընթաց երկրորդ և միջին ներհա-
կութիւնն էող , որ յան ու զործի ունք փերմա-
կանին դրեր կարգավոր ժամանակ չունենք , և թէ
ժամանակ ունենին եւ , կարդալն բանից և զար-
ծից նոցա յետ հեռքէր , և արդէն վերոյ կը-
րկրէր ։

Եւ համաշխարհը ուրեմն որ քանի և յորք ժամերն
առանձնական գործառնութեան լինելոց տալիսն ,
Լուսանկարն յաւել հաւատարմաբար յանդ առաջին
գործի մէջ որոց մեն մարդոց զբաղած լինելն շատ
հաւանական չէ թէպէտեւ ։ Անուած առանձնական
ժամերն ու թէ քան լինելոց համար զէր , որ ա-
րոց մեն պատճէ համար իւր անձերնէ մէջ անցու-
ցանել , պէտք չլամեն բաւական լինի , եթէ ու զե-
նող յառաջնութիւն , երկար կեանք և արթուն
միտք ունենալ ։ Անուած յորս ժամերն երկուներն
էլ ուսանելոյ , հանգիստ առնելոյ , զբօսնելոյ և այլ
մասնը բաներն համար զէր ։ Երկուսն բայց ձայն
ուսանելոյ , և երկուսն էլ , առաւօտեան նախաճաշ
և երեկոյեան ընթրեաց ուտելոյ եւ յաւելուածքով առան-
ձինք բաշխ—որ յաւել ժամանակաց զանիթէ ձեռ-
նարկել մէջ որոց աշակերտ կենդանութեան ուսանելոյ
համառօտ զբօսանքաց , կամ թէ որոց յորս և ե-
րեկոյեան զինւորական մարզ անցուցանելոյ , ամեն որ իւր
բնածնաց և հանգստեան համար մեն բաւականաչափ ժամ

ժամ երկու կէս ժամ կամոյ քիչ, և գետ․ երկու կէս կէս ժամ կեցոյց զերկուութիւն ստանալոյ համար․ յորում հեծելոցուն անդուցեալ ժամանակին թերեւ մասամբ և քաղաքական մշակութեան առաւե՛լականագործականաց․ Զինի ամենայն հարկաւոր բանիւր ըստ քին ժամանակ տալոյ՝ եւ երկանակաւն կարող կլինես ամէն որ գտնէ երկու կէս կէս ժամ գտանել, որ առաւնքին ուսանիլ հետևեա․ Այն ապրուստ եւ յոյժ զհարկել փոխանակ և, ութն ժամ կրթականագիտ, որ ուսման մէջ անդուցեալ օրն ութերն ժամ հաշուելով — այլ յաղթ որ կենաց թեան հետեւոց մարդկին առելորդ յաղագս անդուգանուման հաւատար կենքն ետ-բաց կանչելոյ տարի ... ամենայն, որ կարող կլինէր բաղկանման առել մասունք փոխանակութեան և զեղծութեան ունեւորաց ․

Փոքր ինչ արթնութեան, քաջութեան և մտաց հաստատութեան հարկաւոր, որ կոպտութեան պետրութեան, կամաց և ուժեղութեան կերպ պէտք ուղղութեան անդէք յաւել, շատ անդամ կուլը զնալոյ․ փոխանակ մէջ ՚ի գուք մնա դալոյ, թեաւրան տառանելոյ խաղալոյ անդղեռում հրապարակ, պատշաճ, և ընդդարձին արուեստ մնալոյ, նոյնեւ և ժամանակիս ընկերոյ, առաւել կրապետ կեղերի և երեւ մշակութեան հետ խորհրդ առաւելի և ընդհանուր առաւելան կարողալոյ հրապարակ ներուն զմշտերին չարխոր նայել, այլ, ինչպէս արժանիս՝ արհամարհել, և պիտանին և օգտակար բաների հետեւել․ որ կարէլոր, լինի, քեղ ժամանակ գտանել․ քայ մերթ ըն նշանարա և պատուական զիտութեամբ զարդարել․

Շարունակելի ․

Ճանապարհական

ՏԵԱՌՆ ԽՈՐԵՆԱՅ Ծ․ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՕՐԱԳԻՐ․

Մարտ 11․ Այսօր գնացաք ՚ի համբաւաւորն նշխեցելոց․ յորում ամենայն Բերիասինաց թաղէ կեր մուտոյս, որ է ամենի լինի յայտնապէս․ պարապանաւ, առնելով և յաւակ պահպանակա․ Որ կողին բազում արձանք և բրգունք ոսկեղէն օրինակ շինեալ, հին և կամարականք զմբէթք՝ առնելով յերկանին կոզմ արձանագիր․ Իւ կոն այսք ՚ի նորայ երկիր անեկած՝, առնելով կափարիչ քար լին մեծ․ որոյ չորեքին կողմանց երկաթեայ օղ առնելով բառնան փափարիչն, և արկանը զնին զմեռեալս․ մին այս կարէ տանել աւելի քան զքառասուն ամաց․ Դպրոցական այս մի զնելով է գերահամբաւ Ըզդ Պետրոս Մանուկեան՝ վասն Հայկաբանիւք առ համորակ․ Թէպէտ խորք եւ ՚ի նմին այլք կայ եղեալ ամենայն, բայց՝ փառաց նորա Պերապարտ Ըզդ Յակոբ Յորութի կամելով զայնպիսի երեւելի ամէն հարուստ արձան կանգնել, յայլում վայրի մեծ գերեզմանի նորա զտեղի գնեալ․ կանգնեալ է զմի արձան ճոյ և Ընդգիտայի սատանապաշտ յերկրաւին կողմն․ Պին երկրի վասն նշխեցելոց է հարիւր Գ ամայի աւելի, ինչ որք այլազգ եղեն, ըրեն զնշխեցելոյն թաղումն ՚ի ներքս կամարական տեղւոջ և զերեզման փակին, առ ՚ի քանի մի առաւօտ մեծն մեայն ունիլ․ գոյն բարձեալ անուն յայլ տեղւոջ նորագոյն այլի արկանեն․ և նոյն կամարական տեղին պարապ վասն այլ նշխեցելոց․ Զինէւյեւք և Մալայիւք, որք են Բերիասինաց եղեն, առ թաղին զմեռեալս․ իսկ եթէ ոչ՝ յայլ տեղի ունին գերեզմանատուն․ Եւս ոչ զայս պէտս զմեռեալս․

Յառաջքան զտասն ամ յայսմ գերեզմանատան ուրուական երեւելով, բազում անհաւատ թեան պարտեալ է․ մէկ թեան պատասարել ՚ի պատշաճին, յէ զօն զօրականս, զի կարացեն զխուսել զատուզութիւն․ բայց քանզի նոցին մտաւորն ուղղութիւն ընդ քերծութեան ուղղի հայելով զոլով, ՚ի լինել ուրուական երեւութին, զինեալ կեցեալ փախչին․ և ուրուական կերպարանքն թաղման և ասար անմեն զինուորական․ քանզի զամենայն զինուորաց առաջ փախչին ուրուածն երեւալ մարդկան․ Իսկ մէկ թեան յայսմ յանդգնութեան

տասուել դաշնակէ, եթէ արտաքս խաւարայից գործ է այս․ վասնորոյ առաքէ զԱրուսեակն ազնուական զինուորս 'ի հետաւտ գալոյններ, և զսև երկրակաձև բառ ատեալն յղէ, զի 'ի յերկնից ուրախականաց ազդ տարացեն, և յայտնեն անօրինաց մեծաց աշխատելով․ յասուր մոռամ կախճանեալ գոլով առն միում երկուցելոյ, և թաղելոյ 'ի նմա, 'ի նոյն գիշերի զառ ուրախականս նաճաձև բարձրանալով, և երբեմն ցածանալով․ յայտնեալ ազգէն գարունակայոյ, և նոյնժամայն շողշողատեսն զանցին և ի չորեսին կողմանց ընդ․ նորասնոց ընդ ուրախուն համեալ, ամենք ձեռնարկս մեռանին, և ամենք մերձաւորին, և 'ի մերոյ համեալ կալնուն, և անտանեն եթէ մարդիկ են գերեզմանակիցեաց, կալոյարիչ մեռելոյ, և անբաւթիւն զինուորին մեացեալն արհամէ մշտնջենաւորս 'ի մեռելոյ, Զայսմանէ կարծեալ յասաջացեալ այլում մեռելոց, զի չկարելով հինքն անդիկութիւն տասնալ բառ բոււականն այլէին, զի մի տանջեսցէ մարմին նոյա, և այս երկիւղ դոյ 'ի մէջ անմիտոյն ազգաց,

ՕՐԻՆԱԿ ՆԱՄԱԿԻ ԻՐԻՔ

Գտիրս քեզ կհատանի յուսամ, այդուզ յաւելու վախանն, Զանազեն յաճանալիս, անապատն հասա և փառամարմանանցն համեա, որ անձայն անդ չեանին քո հողուքն, Յն անապատն մասնկեն եւ կարեն, որ բեր չափուն ունեինան, որով դրգարեր մատնեաց կոգոմեան, և դու բուսական վասերոց մայր կունենաս, Յս կերպով 'ջինի չառ կունենաս, բայց աիատ բոլորն դու չխեիս, այլ ազգաց մերոց եւ տաս, որ ուրախանան, զՄասուած օրհնեն, և նա քո հերկ և հունձն օրհնէ, Պիտի ջանաս այս այգու գինին ծախես՝ որ քո տան մեա հարկաւոր եղածներն եւ հոգաս, Մէկ այգի կատարեալ չէ, թէ որ մինակ խաղող բերի, պիտի պտուղեր ծառերի եւ հազա անես, որ քո տունը հարկաւոր կարօտ չմնայ, Ամէն տեսակ պտղոյ ծառն շատացուր — ծաղիկներն և բանջարքեն եւ են հարկաւոր, թէ զուարճութեան՝ և թէ դեղուձորի համար, Ջանացիր լաւ լաւ ծաղկունք եւ ցանել, Տարեց տաւաջին վայելչութեան ծաղկոցաց, Մարդս բնութիւն անհանգիստ է, մինչ պտղոց համեմնքն տեսուր բազմելով կզգուի, եւթէ ծաղկով և կանաչով չզմայլի, Ջանացիր յառաջ ինչքան որ Եւրոպայ աշխարհքումն պտղի ծառ կայ, բերես քո այգումդ տնկես,— բայց յիշայ երբ որ լսես թէ դու բու աշխարհքերբումն եւ մին նոր և օգտակար պտուղ, կամ բոյս է գտանվում, Ջանացիր հասանք եւ բերել քո այգումդ տնկել, Մէ անիր ինչ որ կայ խիճ բոլոյ, մարդս միայն փորի համար չէ, այլ համբաւ եւ պիտի, Հանդի հետաեւ իր, այ մին տարի ցանածդ՝ եւթ տարի քաղես, Որդմն կարմիր կամ Գ բնեղն չատ մեծ բանայ եթէ կարողանաս յաղաւք մշակել, Մասնս տարի փառանաւորութեն եթէ աշխատաւ լինի գերանի ածուխ կզանի, թէ մինակ չես կարող, ընկերակի ջանացիր, դու ցէ գտանես, Եթէ մին բան դու չկարենաս հարցուր, ամօթ չի, Ջանացիր մեր հօ բանց Աշխարհքին որոք մին բանով պէտք դառնար բարի անուն ժառանգես

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ...
Մ. Փ. Թիւքմէճեան Ա...